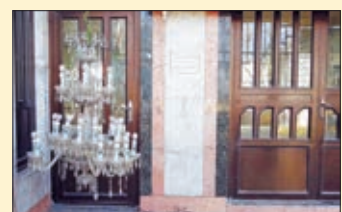

{خبر}

مکتوب پاسخ می دهیم

شهردار منطقه ثامن اولین گزینه ای است که اوضاع و احوال کنونی این مسجد را از او جویا می شویم. مصطفی نعمتی پاسخ به پرسش های ما را به انجام هماهنگی لازم با مدیران مرتبط با این موضوع محول کرده و عنوان کرد به زودی به صورت مکتوب پاسخ خواهد داد.

منتظر رأی دادگاه تجدیدنظر هستیم

سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری نیز ضلع دیگر مثلث بود یا نبود مسجد حوض معجر دار است. این سازمان آن طور که وفاتنا بیتی، مدیر پایگاه میراث فرهنگی بافت پیرامون حرم مطهر می گوید، سرسختانه پیگیر ماجراست و هر کاری انجام می دهد تا این اثر تاریخی حفظ شود.

او گریزی می زند به کش و قوس های سازمان متبوعش با شهرداری و می گوید: «شهرداری ادعا دارد که این بنا، تاریخی نیست و با همین دلیل به دادگاه شکایت برده است. ما هم دلایل خود را برای اینکه اثبات کنیم این اثر ثبت ملی شده و تاریخی است، ارائه دادیم. در نهایت دادگاه رأی را به نفع شهرداری صادر کرد.»

ثابتی در ادامه می گوید: «دنبال راهکارهای قانونی هستیم. براساس متمم اساس نامه سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری در سال ۱۳۵۲ خورشیدی تعریفی برای آثار تاریخی ارائه شده که قید زمان را حذف کرد. در این تعریف آمده است: «آثار دارای شئون ملی و تاریخی و ارزش های کالبدی و معنوی که از عناصر هویت ساز بر خوردار است، ارزش تاریخی دارند». خوشبختانه طبق این متمم بسیاری از بناهای دوره قاجاریه که تعدادشان در این منطقه کم نیست جزو این تعریف قرار می گیرند.

مسجد و حوض معجر دار هم یکی از این بناهاست که به گفته ثابتی، به لحاظ هویت سازی حائز اهمیت است و در فهرست آثار تاریخی قرار گرفته است.

وی در پایان به موضوع درخواست تجدید نظر برای رأی دادگاه اشاره می کند و می افزاید: «ما درخواست تجدید نظر برای رأی صادره ارائه دادیم و تلاش می کنیم این مسجد تاریخی حفظ شود. حتی از استناداری هم کمک خواستیم تا با وساطت خود مانع تخریب این بنای کهن شود. مردم و تشکلات هم درخواستی را برای حفظ این اثر به استناداری ارسال کرده اند.»

این مسجد، تنها مسجد در مشهد است که دو محراب دارد. نام های قبلی اش «رباط» و «حوض معجر دار» است

مسجد و حوض معجر دار محله پایین خیابان در یک قدمی تخریب قرار دارد

هویتی که از دست می رود

کند و مسجد را تخریب کند. سازمان میراث فرهنگی نیز مدعی است: این بنا ثبت ملی شده است و نباید تخریب شود. این کش و قوس ها باعث می شود در آن برهه کفه ترازو به نفع سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری سنگین تر شود و مسجد به ثبت ملی برسد: «اول اسفند ماه ۹۴ سازمان میراث فرهنگی این مسجد و سرداب کنار آن را ثبت ملی کرد، اما با اعتراض شهرداری مواجه شد و آن ها هم به محکمه شکایت بردند».

آب انبار بماند، مسجد تخریب شود!

او در ادامه به توافق شهرداری و اداره اوقاف نیز اشاره می کند: «شهرداری منطقه ثامن با اداره اوقاف توافق کردند آب انبار حفظ و مسجد تخریب شود و به جای دیگری در همان نزدیکی منتقل گردد. به ما هم اعلام کردند تا دو سال آینده مسجد جدیدی در بولوار شارستان با همین متر و مساحت ساخته می شود و به ما تحویل داده خواهد شد».

علیمرادی با حسرت به قفل بزرگ آهنی نصب شده بر در قدیمی مسجد صاحب الزمان (ع) اشاره می کند و می گوید: «هفتم دی ماه طبق دستور مکتوب شهرداری و حضور نماینده ای از آن ها و اوقاف، کلیدهای مسجد و خانه خادم و مغازه و سرداب را به مأمور شهرداری تحویل دادم».

بلا تکلیف و بی خانمان

او در پایان به نمازخانه ای موقت در همان حوالی اشاره می کند که شهرداری آن را در اختیار نمازگزاران قرار داده است. جایی که باز هم خود این پیرمرد بلا تکلیف و بی خانمان سکان دار آن است: «سال ۶۳ که پدرم فوت شد، کارمند دانشکده ادبیات بودم. آن زمان احساس درونی ام می گفت کار پدر را زمین نگذارم. کارمندی را راه کاردم تا ادامه دهنده راه پدر باشم. اگر چه ۳۳ سال خادمی نمازگزاران و زائران امام رضا (ع) بزرگترین افتخار امروز من است، اما گاه به این فکر می کنم که ای کاش این خادمی را در کنار کارم داشتم تا امروز دغدغه خیلی چیزها آرام نمی داد».

«اول آب انبار بود، بعد مسجد را ساختند. زنده یاد حاج محمد تقی شایسته جوانبخت بانیش بود. فضای بالای آب انبار را هم نمازخانه ای کوچک ساخت. او خانه های اطراف را خرید و آن نمازخانه را به مرور گسترش داد».

پدر حاج علی کارگری بود که در بازسازی مسجد کمک زیادی کرد. خدمت بی ریایش هم باعث شد حاج محمد تقی به او اعتماد کند و بعد بازسازی مسجد، کارهای آنجا را به او بسپارد. این طور شد که پدرم شد خادم مسجد حوض معجر دار.

آب نهر گناباد در سرداب

«۴۳ پله باریک دارد و طوری طراحی شده که زمستان و تابستان پر از آب بوده و اهالی محله پایین خیابان و زائران را سیراب می کرده است.» این توصیف علیمرادی از سرداب کنار مسجد است و در ادامه هم درباره گوارا بودن این آب چنین توضیح می دهد: «به گمانم قنات نهر گناباد مستقیم به این آب انبار، متصل بود و برای همین شیرین و گوارا بود اما ۴۰ سال پیش با این لوله کشی های شهری یک دفعه آب سرداب هم خشکید».

بساط خرازی در کنار آب انبار

او وجود این آب انبار را مایه رونق مسجد می داند و می گوید: «برای اینکه نمازگزاران به وضو خانه دسترسی داشته باشند، معجر یا وضو خانه ای جلوی در مسجد ساختند. در ورودی آب انبار دکانی است که قبلا پدرم به پیشنهاد واقف در این مکان کاسبی می کرد. تا همین چند وقت پیش هم من آنجا بساط خرازی داشتم».

رضایت کسبه یا ثبت ملی مسجد؟

علیمرادی گرچه مردد است درباره اختلافاتی که این چند سال گذشته بر سر تاریخی بودن یا نبودن بنا در گرفته، سخن بگوید اما محتاطانه حرف هایی را عنوان می کند: «بیش از دو سال از کشمکش های شهرداری و میراث می گذرد. شهرداری درصدد است برای ادامه مسیر شارستان طبق طرح و نقشه تخریف شده اقدام

شهرکی - چند روزی است که خبر تخریب مسجد قدیمی «حوض معجر دار» محله پایین خیابان به گوش اهالی رسیده است. مسجدی که زمانی محل اتراف تجار و بازرگانان بوده و خشت خشت آن با گنجه های از خاطرات و دلبستگی اهالی آمیخته شده است؛ اما همه این ویژگی ها باعث نشد تا از اختلاف نظر شهرداری و سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری پیشگیری کند؛ چرا که شهرداری ادامه مسیر شارستان طبق نقشه را پیش کشید و میراث هم بر وجه تاریخی و قدمت این بنا انگشت گذاشت. این کش و قوس ها بین شهرداری و میراث فرهنگی باعث شد تا مسجد حوض معجر دار اول اسفند ۹۴ به شماره ۳۱۴۳۵ به ثبت ملی برسد.

این گزارش قرار نیست اختلافات شهرداری منطقه ثامن و سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری را واکاوی کند. آنچه باعث شد دوباره گذرمان به این بنای دوره قاجاریه بیفتد، شنیده شدن زمزمه خروج بنای مسجد و حوض معجر دار از فهرست آثار تاریخی و به دنبال آن تخریب مسجد است. زمزمه هایی که غم و اندوه بر دل اهالی محله پایین خیابان، مسجدی ها و بیش از همه «خلیل علیمرادی» نشانده است.

از «رباط» تا «صاحب الزمان»

علیمرادی ۵۸ ساله تا همین دو هفته قبل خادم مسجد و حوض معجر دار بود. او تمایلی ندارد از بلا تکلیفی و بی خانمانی این روزهایش برایمان بگوید. شاید به علت ترس از محقق نشدن وعده هایی که به او داده شده و در یک کلام بدتر شدن اوضاع از آنچه که هست. او ترجیح می دهد بیشتر از مسجد و اتفاقات اخیر درباره آن بگوید: «این مسجد، تنها مسجد در مشهد است که دو محراب دارد. نام های قبلی اش «رباط» و «حوض معجر دار» است. در سال ۱۳۷۴ قمری کتیبه ای در مسجد نصب می شود و به نام صاحب الزمان (ع) تغییر نام پیدا می کند. گرچه اهالی محله بیشتر آن را به نام حوض معجر دار می شناسند».

علیمرادی در ادامه به آب انباری اشاره می کند که در مجاورت این مسجد قرار گرفته است: